

УДК 351.75

О. Г. Комісаров

С. В. Бєлай

О. Д. Черкашин

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАВДАНЬ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Проведено дослідження щодо вивчення стану розробленості питання із захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні. Здійснено правовий аналіз реалізації Національною гвардією України завдань з припинення терористичної діяльності та контрдиверсійної боротьби. Обґрунтовано пропозиції з надання повноважень Національній гвардії України із захисту критичної інфраструктури України як у межах територіальної оборони, так і в мирний час щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Ключові слова: критична інфраструктура, диверсія, службово-бойова діяльність, нормативно-правове забезпечення, Національна гвардія України.

Постановка проблеми. У світі дедалі ширше використовується інтегрований підхід до забезпечення безпеки систем, об'єктів і ресурсів, які є критично важливими для життєдіяльності тієї чи іншої держави або об'єднання держав (наприклад, Європейського Союзу), від злочинних посягань та терористичних загроз, а також загроз іншої природи – техногенних, природних, соціальних, військових.

Директива Ради 2008/114/ЄС від 8 грудня 2008 р. про ідентифікацію і визначення європейських критичних інфраструктур та оцінювання необхідності покращення їх охорони та захисту № 2008/114/ЄС [1] визначає критичну інфраструктуру як об'єкт, систему, або її частину, розташовану в державах-членах, що є суттєвою для підтримки життєво важливих громадських функцій, здоров'я, безпеки, захищеності, економічного або соціального добробуту населення, пошкодження або знищення якої матиме істотний вплив у державі-члені через неспроможність такої інфраструктури підтримувати згадані функції.

Під критичною інфраструктурою у США розуміють “системи та ресурси, фізичні чи віртуальні, настільки життєво важливі для Сполучених Штатів, що недієздатність або знищення таких систем або ресурсів підриває національну безпеку, національну економіку,

здоров'я або безпеку населення, або має своїм результатом будь-яку комбінацію з переліченого”.

Не оминула ця тенденція й Україну. І хоча термін “критична інфраструктура” ще не отримав свого законодавчого закріплення, він де-факто вже використовується в основоположних нормативно-правових актах. Критичною інфраструктурою є сукупність об'єктів інфраструктури держави, які є найбільш важливими для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення і виведення з ладу або руйнування яких може мати вплив на національну безпеку і оборону, природне середовище, а також призвести до значних фінансових збитків та людських жертв [2].

Сьогодні лише формується законодавча база захисту об'єктів критичної інфраструктури і залишаються не визначеними на загальнодержавному рівні орган, що здійснюватиме формування державної політики захисту об'єктів критичної інфраструктури, а також орган (військове формування), на який буде покладено реалізацію завдань захисту об'єктів критичної інфраструктури від різних видів загроз.

За таких умов проведення дослідження з обґрунтування завдань і повноважень Національної гвардії України щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративно-правові питання захисту об'єктів критичної інфраструктури досліджували у своїх наукових працях С. О. Кузнiченко, О. В. Гуляк, О. В. Кривенко, В. Я. Покайчук, М. Б. Саакян, С. А. Яровий та інші науковці. Реагування військових формувань та правоохоронних органів у разі нападів на об'єкти критичної інфраструктури вивчали такі дослідники, як В. О. Євсєєв, Д. В. Павлов, С. С. Суконько та ін. Ученими досліджено і вирішено значну кількість проблемних питань щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури. Однак ці дослідження мали фрагментальний характер і майже не стосувалися службово-бойової діяльності Національної гвардії України, а отже, комплексному дослідженню питань щодо обґрунтування завдань та повноважень Національної гвардії України щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури не приділено достатньої уваги.

Метою статті є проведення дослідження щодо вивчення стану розробленості питання із захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні й обґрунтування завдань і повноважень Національної гвардії України у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Згідно з чинною редакцією законів України “Про національну безпеку України” [3], “Про боротьбу з тероризмом” [4], “Про Національну гвардію України” [5], а також Кримінального кодексу України [6] підрозділи НГУ мають здійснювати захист об'єктів критичної інфраструктури від таких видів посягань терористичного характеру.

1. Терористичні акти – застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації збройного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою.

У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258, 259, 260, 443, 444, а також іншими статтями

Кримінального кодексу України [6], відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України.

2. Диверсії – вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій (ст. 113 Кримінального кодексу України).

3. Інші злочини загальнокримінального характеру, що скоюються з мотивів явної неповаги до держави, суспільства і супроводжуються особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом.

Будь-які дії терористичного характеру охоплюються категорією “терористична діяльність”.

Відповідно до Закону України “Про боротьбу з тероризмом” [7] терористична діяльність – це діяльність, яка охоплює:

– планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів;

– підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях;

– організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само, як і участь у таких актах;

– вербування, озброєння, підготовку та використання терористів;

– пропаганду і поширення ідеології тероризму;

– фінансування та інше сприяння тероризму.

Відповідно до Закону України “Про національну безпеку України” [3] Національна гвардія України (НГУ) є “військовим формуванням з правоохоронними функціями, призначеним для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з іншими органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України, припинення терористичної діяльності, діяльності

незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп та організацій”.

Реалізація НГУ завдань з припинення терористичної діяльності відбувається на двох рівнях:

– на рівні Міжвідомчої координаційної комісії Антитерористичного центру (АТЦ) при СБУ;

– на рівні надання Міністерством внутрішніх справ України Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідних сил і засобів.

Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України формується з керівника Антитерористичного центру та його заступників; заступників Міністра внутрішніх справ України, заступників керівника Національної поліції, керівників центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України; заступників керівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, Управління державної охорони України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; командувача Національної гвардії України; начальника Управління Служби безпеки України в м. Києві, заступника голови Київської міської державної адміністрації, заступників керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також інших визначених Президентом України посадових осіб [4].

Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до компетенції Національної поліції; надає АТЦ при Службі безпеки України необхідні сили і засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій [4].

При цьому, починаючи з 2016 р., в Україні функціонує єдина державна система запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, яка складається з постійно діючих територіальної і функціональної підсистем [18].

Перший рівень реалізації завдань НГУ з припинення терористичної діяльності відповідає завданням функціональної підсистеми, до якої

входять структурні підрозділи суб'єктів боротьби з тероризмом та Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при СБУ.

Національна гвардія України відповідно до Закону України “Про боротьбу з тероризмом” не є суб'єктом боротьби з тероризмом і не може самостійно діяти у межах територіальних підсистем, а також не залучається до участі у здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності у разі необхідності. Єдиною формою залучення до участі у здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, є участь окремих посадових осіб або підрозділів за погодженням в окремих антитерористичних заходах.

Реалізація НГУ завдань з припинення терористичної діяльності на другому рівні відбувається без включення НГУ до складу координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України (обов'язкова умова для територіальної підсистеми).

Єдиною формою залучення до участі у засіданнях координаційних груп є персональна участь окремих посадових осіб за попереднім погодженням в окремих регіонах країни.

До складу координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України входять керівники регіональних органів Служби безпеки України, територіальних органів Національної поліції, регіональних органів та територіальних підрозділів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, відповідних органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Автономної Республіки Крим, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, у регіонах, де дислоковано органи охорони державного кордону, підрозділи Управління державної охорони України, – їх керівники, а також представники інших місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій [4].

При цьому сили та засоби НГУ за рішенням керівництва антитерористичної операції можуть бути залучені з дотриманням вимог Закону України “Про боротьбу з тероризмом” до участі в антитерористичних операціях.

Крім того відповідно до вимог ст. 9 Закону України “Про боротьбу з тероризмом” [4] усі державні органи зобов'язані сприяти органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом, повідомляти дані, що стали відомі, щодо терористичної діяльності або будь-яких інших обставин, інформація про які може сприяти запобігання,

виявленню і припиненню терористичної діяльності, а також мінімізації її наслідків.

Згідно з п. 6 Розділу VI Прикінцеві та перехідні положення Закону України “Про національну безпеку України” [3] Служба безпеки України має розробити у шестимісячний строк із дня набрання чинності цим Законом законопроект про внесення змін до Закону України “Про Службу безпеки України” [9] та подати його Президентові України для внесення в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України. У межах поданого законопроекту мають бути реалізовані вимоги ст. 19 Закону щодо призначення та основних завдань СБУ.

Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина:

- протидію розвідувально-підривній діяльності проти України;
- боротьбу з тероризмом;
- контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури;
- охорону державної таємниці [3].

З часу набуття чинності відповідного закону СБУ має здійснювати виключно контррозвідувальний захист об'єктів критичної інфраструктури, у той час як Антитерористичний центр при СБУ має продовжувати виконувати свої обов'язки, зокрема, щодо “залучення” НГУ до антитерористичних операцій, у визначеному раніше обсязі. При цьому повноважень з організації та проведення контрдиверсійних заходів на об'єктах критичної інфраструктури АТЦ при СБУ не має.

Антитерористичний центр при СБУ є постійно діючим органом при Службі безпеки України, який здійснює координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом у запобіганні терористичним актам щодо державних діячів, критичних об'єктів життєзабезпечення населення, об'єктів підвищеної небезпеки, актам, що загрожують життю і здоров'ю значної кількості людей, та їх припиненні [10].

Таким чином, на підставі наведеного вище можливо зазначити, що не входячи до системи суб'єктів боротьби з тероризмом, НГУ залучається до антитерористичної діяльності і бере участь у заходах єдиної державної системи

запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків. Безпосередньою формою виконання Національною гвардією України завдань з припинення терористичної діяльності є контрдиверсійна діяльність.

Диверсією як об'єктом протидії з боку підрозділів НГУ є визначені у законі протиправні дії, що спрямовані виключно на ослаблення держави, масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень, зруйнування або пошкодження об'єктів, радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій, вчиняються не публічно.

Відповідно до чинної редакції Закону України “Про оборону України” [11] боротьба з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями віднесена до основних завдань територіальної оборони України, яка є системою загальнодержавних воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються в особливий період.

Територіальну оборону на всій території України організовує Генеральний штаб Збройних Сил України, на території Автономної Республіки Крим, областей, у містах Києві та Севастополі – відповідно Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації в межах своїх повноважень.

Безпосереднє керівництво територіальною обороною держави здійснює начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України.

До виконання завдань територіальної оборони в межах їх повноважень залучаються Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи Національної поліції, підрозділи Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та відповідні правоохоронні органи.

Основні завдання, заходи щодо підготовки та ведення територіальної оборони, повноваження Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, військових формувань та основи їх взаємодії визначаються Положенням про

територіальну оборону України, яке затверджує Президент України [11].

У мирний час контрдиверсійна діяльність є окремим видом державної діяльності із захисту об'єктів критичної інфраструктури. Повноваження щодо здійснення контрдиверсійної діяльності не покладено на жоден правоохоронний орган чи військове формування.

У текстах законів України “Про національну безпеку України” [3], “Про Національну гвардію України” [5], “Про Національну поліцію” [12], “Про Збройні сили України” [13], “Про Службу безпеки України” [9], “Про розвідувальні органи України” [14], а також у тексті Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92 [8], терміни “диверсія”, “контрдиверсійна діяльність” та похідні від них не використовуються.

Термін “диверсія” широко застосовується у Законі України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” [15] щодо регулювання фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Цілями фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання є:

– створення умов для мінімізації можливості вчинення диверсії, крадіжки або будь-якого іншого неправомірного вилучення ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

– сприяння здійсненню заходів з розшуку та повернення зниклих ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання та зведення до мінімуму радіологічних наслідків диверсії [15].

Згідно зі ст. 5-2 Закону України “Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання” [16] для досягнення цілей фізичного захисту на державному рівні створюється Державна система фізичного захисту. Її функціонування ґрунтується на результатах оцінки загрози вчинення диверсії, крадіжки або будь-якого іншого неправомірного вилучення радіоактивних матеріалів.

До суб'єктів Державної системи фізичного захисту з 2014 р. належить Національна гвардія України. При цьому НГУ та сили допомоги ззовні (відповідні правоохоронні органи, підрозділи спеціального призначення, інші утворені згідно із законами України військові

формування) за законодавством мають здійснювати оборону ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання від нападу ззовні та звільнення їх від нападників.

Водночас відповідно до Положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України, затвердженого Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.07.2014 р. № 625 [17], контрдиверсійна діяльність не є завданням військових частин і підрозділів з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України, які мають залучатися до участі:

– у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що охороняються;

– у припиненні групових і масових порушень громадського порядку на об'єктах, що охороняються, та поблизу них;

– у виконанні завдань з попередження та припинення терористичних актів на об'єктах, що охороняються;

– у виконанні заходів правового режиму надзвичайного та воєнного стану;

– у заходах територіальної оборони держави в особливий період.

З метою врегулювання питання захисту об'єктів критичної інфраструктури та на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. “Про удосконалення заходів забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури”, затвердженого Указом Президента України № 8/2017 від 16 січня 2017 р. [18], розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 1009 “Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури” [19] розроблено низку законопроектів, зокрема проект, підготовлений Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, “Про критичну інфраструктуру та її захист” [20].

У більшості законопроектів вказано, що захист об'єктів критичної інфраструктури здійснюється за принципами та відповідно до вимог законодавства про національну безпеку.

Віднесення об'єктів до критичної інфраструктури здійснюється за сукупністю критеріїв, що визначають їх важливість для реалізації життєво важливих функцій та надання життєво важливих послуг, свідчать про існування загроз для них, можливість виникнення кризових ситуацій через втручання в їх функціонування, припинення функціонування, людський фактор чи природні

лиха, тривалість робіт для усунення таких наслідків до повного відновлення штатного режиму [20].

Відповідно до чинного Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92 [8], об'єктами можливих терористичних посягань визначають: об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона; важливі державні об'єкти; об'єкти підвищеної небезпеки; об'єкти єдиної транспортної системи України; особливо важливі об'єкти електроенергетики; закордонні дипломатичні установи, консульські та інші представництва іноземних держав на території України; установи Державної кримінально-виконавчої служби; місця масового перебування людей.

Щодо загрози вчинення диверсії на об'єкті критичної інфраструктури Антитерористичний центр при СБУ розглядає його як об'єкт можливого терористичного посягання. Координаційні групи АТЦ спільно із підрозділами ГУ СБУ в областях, при цьому керуючись необхідністю проведення превентивних заходів з протидії терористичній та диверсійній загрозам, забезпечують координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом і органів місцевого самоврядування у запобіганні та реагуванні на диверсію в місцях масового перебування людей, об'єктів критичної інфраструктури і дислокації військових підрозділів тощо.

Основні зусилля під час виконання протидиверсійних заходів зосереджуються на:

- пошуку, блокуванні та захопленні (знищенні) диверсійно-розвідувальних груп;
- здійсненні контррозвідувальних, профілактичних, режимно-обмежувальних заходів у безпосередній близькості до об'єктів терористично-диверсійної зацікавленості.

У цьому аспекті до основних завдань СБУ віднесено контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури [3].

Висновки

На підставі викладеного можливо зазначити таке.

1. На етапі створення й організації Державної системи захисту критичної інфраструктури, у тому числі шляхом визначення Уповноваженого органу

у справах захисту критичної інфраструктури України і визначення компетенції та повноважень у сфері захисту критичної інфраструктури інших суб'єктів державної системи захисту критичної інфраструктури, роль і місце Національної гвардії України в цій системі нормативно не визначені.

2. Правовий статус, рівень матеріально-технічного забезпечення та підготовки особового складу, наявність у складі Національної гвардії України окремих загонів спеціального призначення, які виконують функції підрозділів з контрдиверсійної боротьби, досвід виконання ними контрдиверсійних завдань у районах проведення АТО та ООС дають змогу розглядати Національну гвардію України як головний суб'єкт контрдиверсійної діяльності – Уповноважений орган у справах захисту критичної інфраструктури України як у межах територіальної оборони, так і в мирний час щодо захисту об'єктів критичної інфраструктури.

3. Ступінь залучення сил і засобів окремих загонів спеціального призначення Національної гвардії України до контрдиверсійних заходів залежить від наявності (відсутності) цих підрозділів у районі проведення операції.

Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на дослідження питань захисту об'єктів критичної інфраструктури в Україні.

Перелік джерел посилання

1. Про ідентифікацію і визначення європейських критичних інфраструктур та оцінювання необхідності покращення їх охорони та захисту № 2008/114/ЄС : Директива Ради 2008/114/ЄС від 08.12.2008 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-08 (дата звернення: 21.05.2020).

2. Про затвердження Порядку формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 563. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2016-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2020).

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII : за станом на 10.11.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63531.» (дата звернення: 21.05.2020).

4. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 21.05.2020).

5. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 21.05.2020).

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 21.05.2020).

7. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 21.05.2020).

8. Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-п> (дата звернення: 21.05.2020).

9. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/page> (дата звернення: 21.05.2020).

10. Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України : Указ Президента України від 14.04.1999 р. № 379/99. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/379/99> (дата звернення: 21.05.2020).

11. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 21.05.2020).

12. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page> (дата звернення: 21.05.2020).

13. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII : за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1934-12> (дата звернення: 21.05.2020).

14. Про розвідувальні органи України : Закон України від 22.03.2001 р. № 2331-III : за

станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-14> (дата звернення: 21.05.2020).

15. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.03.1995 р. № 39/95-ВР: за станом на 10.11.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.05.2020).

16. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання : Закон України від 19.10.2000 р. № 2064-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14> (дата звернення: 21.05.2020).

17. Положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.07.2014 р. № 625.

18. Про удосконалення заходів забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 р., затверджене Указом Президента України № 8/2017 від 16.01.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0014525-16> (дата звернення: 21.05.2020).

19. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 1009. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80> (дата звернення: 21.05.2020).

20. Про критичну інфраструктуру та її захист : проект Закону України, підготовлений Міністерством економічного розвитку і торгівлі України від 20.07.2018 р. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f6481532-9ec0-4ca5-9832> (дата звернення: 21.05.2020).

Стаття надійшла до редакції 25.05.2020 р.

УДК 351.75

А. Г. Комисаров, С. В. Белай, А. Д. Черкашин

ОБОСНОВАНИЕ ЗАДАЧ И ПОЛНОМОЧИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ ПО ЗАЩИТЕ ОБЪЕКТОВ КРИТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Проведено дослідження, касаючеся изучения состояния разработанности вопроса по защите объектов инфраструктуры в Украине. Осуществлен правовой анализ реализации Национальной гвардии Украины задач по пресечению террористической деятельности и контрдиверсионной борьбе. Обоснованы предложения по поводу предоставления полномочий Национальной гвардии

Украины по защите критической инфраструктуры Украины как в рамках территориальной обороны, так и в мирное время по защите объектов критической инфраструктуры.

Ключевые слова: критическая инфраструктура, диверсия, служебно-боевая деятельность, нормативно-правовое обеспечение, Национальная гвардия Украины.

UDC 351.75

O. Komisarov, S. Bielai, O. Cherkashyn

SUBSTANTIATION OF TASKS AND AUTHORITIES OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE ON DEFENSE OF CRITICAL INFRASTRUCTURE FACILITIES

The research was conducted to study the state of development of the issue of protection of critical infrastructure in Ukraine. It is established that the world is increasingly using an integrated approach to ensuring the security of systems, facilities and resources that are crucial to the life of a state or association from criminal encroachments and terrorist threats, as well as threats of another nature - natural, technogenic, social, military ones.

It is determined that the term "critical infrastructure" has not yet received its legislative definition, it is, de facto, already used in such fundamental regulations. Today in Ukraine only the legislative base for the protection of critical infrastructure is being formed and the body that will formulate the state policy for the protection of critical infrastructure, as well as the body (military formation) that will be responsible for implementing the tasks of protection of critical infrastructure remains undefined critical infrastructure from various threats.

The purpose of the article is to conduct a research to study the state of development of the issue of protection of critical infrastructure in Ukraine and justify the tasks and powers of the National Guard of Ukraine in this area.

A legal analysis of the implementation by the National Guard of Ukraine of the tasks to stop terrorist activities and counter-sabotage. It has been proved that the National Guard of Ukraine is involved in anti-terrorist activities and participates in the activities of the Unified State System of Prevention, Response and Cessation of Terrorist Acts and minimization of their consequences, without being part of the system of subjects of fight against terrorism. Counter-sabotage activities are a direct form of execution by the National Guard of Ukraine of tasks related to the cessation of terrorist activities.

It is substantiated that at the stage of creation and organization of the State Critical Infrastructure Protection System, including by determining the Authorized Body for Critical Infrastructure Protection of Ukraine and determining the competence and authorities in the field of critical infrastructure protection of other subjects of the state critical infrastructure protection system. The National Guard of Ukraine in this system is not normatively defined.

It is proved that the legal status, level of logistics and training of personnel, the presence of special units in the National Guard of Ukraine that perform the functions of units for counter-sabotage, their experience in performing counter-sabotage tasks in the field of the anti-terrorist operation and joint operations forces allow considering the National Guard of Ukraine the main subject of counter-sabotage activities – the Authorized Body for Critical Infrastructure Protection of Ukraine both within the territorial defense and in peacetime for the protection of critical infrastructure.

Areas of further research will focus on the protection of critical infrastructure in Ukraine.

Keywords: critical infrastructure, sabotage, combat operations, regulatory and legal support, National Guard of Ukraine.

Комісаров Олександр Геннадійович – доктор юридичних наук, професор, заступник начальника Київського факультету з навчально-методичної та наукової роботи Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-7865-0447>

Бєлай Сергій Вікторович – доктор наук з державного управління, професор, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-0841-9522>

Черкашин Олександр Дмитрович – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, секретар вченої ради Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0003-4848-246X>